

CUTREMURUL DIN 1940

Florin Dârdală

Datorită amplasării sale pe falia cea mai însemnată și cea mai veche din Moldova de Sud, așa numita falie Zăbala care începe din Năruja, trece prin Focșani, Nămolosa, Galați, Tulcea și se încheie în insula Șerpilor și subsolului mobil format din pictrișuri cărate de Siret, Putna, Șușița și Milcov. Focșaniul și împrejurimile se bucură de trista reputație de a forma regiunea epicentrală cea mai puternică din această zonă.

Ca o caracteristică a acestei regiuni, se poate aminti faptul că Focșaniul a constituit în decursul vremurilor trecute epicentrul celor mai multe seisme, spre deosebire de Galați unde numărul cutremurelor simțite a fost mai mare. Cu toate acestea în ciuda deselor și puternicelor zdruncinături ce au afectat această aric geografică, rar s-au produs stricăciuni mai mari și victime și niciodată nu s-au atins proporțiile unor catastrofe.

O scurtă trecere în revistă a cutremurelor din prima jumătate a secolului al XX-lea și o prezentare detaliată a celui din 1940 cred că vor fi edificatoare în acest sens.

La 6 octombrie 1908, cu ocazia cutremurului general din România, intensitatea maximă a fost atinsă în județele Buzău, Brăila, Râmnicu Sărat, **Putna**, Tecuci, Covurlui și Tutova, unde de altfel au fost înregistrate stricăciuni considerabile¹.

Cutremurul din 25 mai 1912, prin manifestarea sa, prin suprafața

---

¹ N.Al.Rădulescu - **Cutremurele din Moldova de Sud**, p.211

și efectele sale a rămas adânc întipărit în mintea contemporanilor. A fost resimțit în toate localitățile din estul județului Putna și județului Râmnicu Sărat și a avut epicentrul și intensitatea maximă la Focșani și în împrejurimile orașului, unde s-au constatat și distrugerile cele mai mari. Nu a rămas nici o clădire care să nu fi suferit avarii, iar cele mai vechi amenință să se dărâme. Stricăciunile cu fost mărite de 2 noi replici, ce s-au produs la interval de 2-3 ore².

La 1 noiembrie 1929, un mare seism cu epicentrul în județul Buzău a zguduit aproape întreaga Românie și a fost serios resimțit și în Bulgaria. Unele păreri înclină că ar fi avut epicentrul în județul Putna.

În anul 1940, în dimineața zilei de 10 noiembrie are loc unul din cutremurele cele mai puternice din prima jumătate a secolului al XX-lea. A dărâmat un sfert din locuințele orașului, a deteriorat un sfert și a afectat 25% într-o proporție mai redusă. A avariat școlile primare și secundare, iar cursurile au fost suspendate. Localurile instituțiilor publice au fost grav deteriorate, mai ales localul Primăriei Focșani. Majoritatea bisericilor sunt dărâmate, iar restul avariate serios. La 16 noiembrie, autoritățile locale au întocmit o situație a lăcașurilor de cult din oraș. La acea dată mai existau 5 biserici în care se putea sluji imediat, 14 biserici care necesitau lucrări de consolidare, iar 5 biserici sunt dărâmate sau serios compromise și vor trebui demolate. În aceeași stare se găseau și cele 5 temple evreiești.

Sunt comunicate Observatorului din București – Stațiunea Seismică efectele cutremurului. Au murit 22 de oameni și 45 au fost răniți. În continuarea situației se menționează că dintre imobilele solide și bine construite 10% au fost grav avariate, 25% parțial dărâmate, 60% cu mici stricăciuni și 5% neatrinse. În ceea ce privește imobilele vechi 45% au fost grav avariate, 35% parțial dărâmate și 20% neatrinse.³

Autoritățile locale au inițiat începând cu 11 noiembrie, campania

---

² Ibidem, p.212

³ Arhivele Naționale Vrancea (în continuare se va cita ANVn), fond Primăria orașului Focșani, dosar nr.120/1940, f.152

de reconstrucție a orașului și în acest sens au înaintat Ministerului de Interne o listă în care solicitau urgent 10.000.000 lei, o comisie de arhitecți pentru noul plan al orașului, echipe de zidari, dulgheri, tinichigii, sobari, lemne de construcție, var, ciment și o intervenție pe lângă Ministerul Instrucțiunii Publice și Cultelor în vederea ajutorării bisericilor și școlilor distruse. În consecință, a fost înființată Comisiunea de Arhitecți de pe lângă Prefectura județului Putna alcătuită dintr-o delegație trimisă de la București, cu misiunea de a constata avariile suferite de instituțiile din oraș, lăcașurile de cult, școlile, locuințele particulare și a hotărî măsurile ce se impun (dărâmarea parțială sau totală a imobilului în cauză, reparațiile, costurile aproximative ale acestora, dacă în respectiva construcție personalul își poate continua activitatea sau nu).

Tot în 11 noiembrie, Primăria anunță înființarea unui Comitet de ajutorare, unde sinistrații se vor prezenta și vor declara numele, domiciliul, pagubele suferite și greutățile familiale. Comitetul avea sarcină să analizeze fiecare solicitare și să decidă, dacă era cazul, cuantumul ajutorului ce va fi acordat. Pe perioada cât a funcționat, acest Comitet a acordat la 264 de sinistrați un ajutor financiar în valoare de 600.000 lei. Se cerea în mod special verificarea cu atenție a cererilor primite în acest sens și favorizarea în primul rând a orfanilor, invalizilor și văduvelor de război.

Ulterior, la solicitările Primăriei și ca urmare a Ordinului Marelui Stat Major din 16 noiembrie, Corpul I de Armată va organiza un detașament de meseriași pentru refacerea clădirilor publice și particulare care vor fi plătite de Prefectură⁴.

Pe 19 noiembrie, Garnizoana Focșani trimite 100 de soldați care vor trebui, sub supravegherea echipelor de arhitecți, să înceapă lucrări de dărâmare urgente în cuprinsul orașului. Este atenționată Prefectura să organizeze mai bine campania de curățire a orașului, întrucât soldații distrug materiale ce ar mai putea fi folosite (la Liceul „Unirea” s-a spart țiglă ce se putea utiliza).

---

⁴ Ibidem, f.208

Ministerul de Interne trimite lista întocmită de Ministerul Lucrărilor Publice cu cantitățile de lemn disponibile la Casa Pădurilor și prețurile lor. Astfel:

1 m³ scândură – 1300 -1600 lei

1 m³ grinzi – 1300 -1800 lei

1 m³ șipci – 1500 -1700 lei⁶

Primăria decide că prioritare sunt materialele de construcție în special pentru completarea și refacerea acoperișurilor: carton gudronat, câpriori, scânduri.

Ca măsuri imediate seismului prin Ordonanța din 11 noiembrie, Primăria Focșani aduce la cunoștință populației că toate conductele de apă au fost sparte și pentru a preveni o eventuală epidemie, locuitorii sunt obligați a fierbe apa înainte de întrebuințare. Toate localurile de consum vor avea în permanență apă fiartă și răcită în cantități suficiente, în caz contrar contravenienții vor fi pedepsiți conform legilor sanitare. Proprietarii de imobile își vor revizui coșurile și hoarele, iar apoi vor face focul. Va fi pus în funcțiune iluminatul căilor publice imediat. Circulația pietonilor se va face prin mijlocul străzilor și doar până la ora 21,00. Autovehiculele vor circula cu maximum 12 km/h, iar după 13 noiembrie Primăria revine asupra hotărârii să decidă că viteza acestora se va reduce la 6 km/h. Populația va anunța zidurile instabile la Birourile de informații de la Prefectură și Primărie. Toate școlile rămân închise⁷.

Conform Ordinului nr.19142 al Ministerului de Interne s-a impus achiziționarea tuturor locuințelor, apartamentelor și camerelor aflate în stare bună, lucru adus la cunoștință locuitorilor orașului prin Înștiințarea din 15 noiembrie 1940. În urma rechizițiilor au reieșit un număr de 98 de locuințe care pot fi ocupate de sinistrați⁸.

Din rapoartele întocmite de Comisiunea de Arhitecți în a doua parte a lunii noiembrie reies următoarele: localul Primăriei Focșani

---

⁶ Ibidem, f.156

⁷ Ibidem, dosar nr.119/1940, f.116-118

⁸ Ibidem, dosar nr.120/1940, f.147

are parterul în bună stare cu pereții interiori fisurați. Etajul trebuie evacuat și ulterior va fi dărâmat. Zidurile fațadei sunt aplecate, pe punctul de a cădea.⁹

La Poliția Focșani, în primul imobil etajul a fost evacuat, parterul putând fi folosit în continuare. Cea de-a doua construcție se află într-o stare acceptabilă. De altfel aici au fost mutate și birourile¹⁰.

Penitenciarul Focșani a suferit mari stricăciuni, fiind impropriu pentru funcționarea birourilor și adăpostul deținuților. Vor trebui dărâmate corpul de gardă, pavilionul cu dormitoare, etajul unu al pavilionului administrativ și etajul unu al Atelierului¹¹.

Cazarma de pompieri urmează să fie demolată.

La clădirea Teatrului, coșul caloriferului a căzut peste scenă avariind-o, iar peretele din spatele scenei e pe punctul de a se prăbuși. Până nu se vor remedia aceste mici stricăciuni activitatea Teatrului este întreruptă¹².

Ateneul Popular și Judecătoria Focșani sunt afectate într-o măsură mai mică, la fel și Camera de Comerț, unde va fi mutată Prefectura.

Jandarmeria și Școala de Subofițeri sunt evacuate, în afară de corpul din față.

Cercul Militar se află în stare bună, la Inspectoratul Silvic se impune evacuarea parțială.

Subinspectoratul Muncii poate funcționa în 2 camere în actuala clădire. Ulterior se decide mutarea lui într-un imobil de pe strada I.C.Brătianu.

Uzina Electrică a orașului este complet avariata și va fi dărâmată cât mai repede.

Constatările din 18 noiembrie ale Comisiunii Arhitecților condiționează activitatea Tribunalului Putna de asigurarea în prealabil a cupolei centrale și consolidarea zidurilor exterioare, la Administrația

---

⁹ Ibidem, dosar nr.121/1940, f.25

¹⁰ Ibidem, f.52

¹¹ Ibidem, f.318

¹² Ibidem, f.244

Financiară se impun reparații minore, iar în ceea ce privește Percepția a II-a Fiscală se va evacua etajul și se vor întreprinde măsuri urgente de consolidare.

Comisia mai dispune evacuarea cancelariei, a dormitorului pentru bărbați și alte reparații serioase la Azilul Comunal și permite funcționarea în întregime cu mici condiții a Leagănelui de Copii.

La Oficiul Telegrafo-Poștal se cer urgent reparații capitale, iar centrala telefonică a orașului se prezintă în urma expertizei, grav avariata. De altfel, se menționează în raport, *„locuința este închiriată contra sumei de 60.000 lei și se dispune a nu se da nici un ajutor proprietarului pentru refacere, acesta fiind om bogat și se va căuta un nou local sau dacă nu se va găsi, se va face o instalație provizorie din scânduri, cu pereții dubli, amenajată pentru iarnă, pe terenul pus la dispoziție de Primărie”*.¹³

Dintre instituțiile de credit, cea mai afectată a fost Banca Populară „Unirea”, în vreme ce Banca Națională sucursala Focșani se găsește în stare bună și poate funcționa normal.

Din cele trei cinematografe ale orașului, poate fi pus în folosință doar Cinematograful Regal, cu următoarele condiții: să se dărâme zidul dintre Cinema și Restaurantul „Continental” și să fie interzise reuniunile pe terasă.

Situația lăcașurilor de cult este foarte gravă. În aceste clipe grele, populația orașului dispune doar de 5 biserici în care se pot oficia slujbe. Dintre cele 14 biserici care necesită lucrări de consolidare, se cere urgentarea acestora la Biserica Domnească din Piața Moldovei, unde turla clopotniței și blocuri de zidărie amenință să cadă, fapt ce a determinat Primăria să interzică circulația pietonilor în această zonă.

Un alt raport al Comisiei propune dărâmarea turelor Bisericii Sf.Apostoli, serios compromise în timpul seismului. În aceeași stare se găsește și Biserica Sf.Gheorghe Nordic unde s-au produs stricăciuni enorme în bolta, pereții și catapeteasma bisericii, iar clopotnița este pe

---

¹³ Ibidem, dosar nr.122/1940, f.120

punctul de a se prăbuși, afectând atât viața trecătorilor cât și locuințele din împrejurimi, dar mai ales casele parohiale situate în imediata apropiere.

O dată cu căderea acesteia se va sparge și clopotul cel vechi și actual al bisericii.

Comisia stabilește măsuri imediate de consolidare a interiorului bisericii, iar în exterior dispune oprirea circulației pe sub clopotniță dărâmare a părții superioare și consolidarea celei inferioare¹⁴.

Grav afectate în urma cutremurului au fost și școlile. Rapoartele Comisiunii Arhitecților sunt edificatoare în acest sens. La Liceul „Unirea”, partea veche cuprinzând 2 săli, cancelaria profesorilor și etajul sunt inutilizabile. În aceeași situație se găsesc și aripile laterale cu excepția părților din construcție de curând clădite. Internatul a fost evacuat.

Liceul de Fete Focșani necesită consolidări generale pentru clădirea veche și reparații minore pentru cea nouă: întărirea zidurilor, a scărilor a acoperișului etc.

La Școala Normală, clasele a IV-a și a V-a pot funcționa fără reparații, sunt inutilizabile sălile de clasă pentru orfelinat și dormitoare. Sala de mese se prezintă cu mari avarii. În urma unor strădanii susținute, la 9 decembrie 1940, Școala își va reîncepe cursurile.

Școala Comercială de Băieți are scările compromise, acoperișul distrus, tavanul claselor de la etaj și al coridoarelor este perforat prin căderea coșurilor. Se vor putea folosi doar parterul și clasele de la etaj care au tavan din beton armat.

Liceul Industrial de Fete este inutilizabil în întregime, ulterior hotărându-se ca parterul să fie totuși folosit.

Liceul Comercial necesită reparații parțiale.

Dintre școlile primare sunt inutilizabile și rămân evacuate școlile nr.1, 2, 3, 4 de băieți și școlile nr.2, 3, 4 de fete. Singură, Școala nr.1 de Fete își poate primi din nou elevii, în urma unor reparații medii.

Pentru a nu întrerupe timp îndelungat procesul de învățământ,

---

¹⁴ Ibidem, dosar nr.120/1940, f.85

Primăria dispune rechiziționarea în folosul Școlii nr.1 de Băieți a două imobile pe strada M. Kogălniceanu și a două clase de la Școala Primară de Băieți israelită. Ulterior, se hotărăște punerea la dispoziția acestei școli a sălii de la Judecătoria Focșani, când nu au loc ședințe.

Școala nr. 4 de Fete va fi mutată în casa Sclavone, iar Școala nr.3 de Fete, inițial inutilizabilă, poate fi dată în folosință după efectuarea reparațiilor de rigoare.

Acesta este pe scurt tabloul orașului așa cum se prezenta el în zilele ce au urmat seismului. Inițierea campaniei de reconstrucție și desfășurarea ei, cu toate lipsurile și opoziția unor locuitori au dovedit că în momente de cumpănă populația, autoritățile locale și cele centrale se pot mobiliza remarcabil.

În cel mai puțin de 2 luni cât a durat această campanie (ea s-a încheiat pe 21 decembrie) orașul a reușit să treacă cu bine cumplitul eveniment și încetul cu încetul și-a reluat activitatea. Cele două luni nu au însemnat ștergerea în întregime a efectelor cutremurului, Focșaniul păstrând încă mult timp urmele dezastrului.